

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

Ko e Hā 'oku Lea 'aki 'e he Tohitapu 'o Kau ki he Poto? — Mo'ui 'aki ia · Ngaahi Konga Tohitapu KJV mo e Ngaahi Fika 'a Strong

MOU'I 'AKI · 'A E FONONGA MO E 'OTUA — TOLOMAKI, 'EVE'EVA, LELE, KAKATO

Poto — Akonaki Tefito 'o e Tohitapu

LEA FAKAHU'OFA

Ko e poto ko ha 'a'eva ia ki mu'a ke hoko ai ko ha kalauni. 'Oku 'ikai 'a'eva ha ki'i tama 'i he 'aho pe taha: 'i he kamata'anga 'oku ne totolo, pea tangi ki he me'a 'oku 'ikai lava ke ne a'usia; hili ia 'oku ako'i ia ke ne 'a'eva, sitepu ki he sitepu; pea toki 'a'eva tokotaha ia; pea toki tupu ia, pea lele. Pea ko e tokotaha 'oku lele lelei 'oku ne lele ha fu'u fakatau, pea 'oku 'i ai ha ngata'anga 'o e fu'u fakatau ko ia, pea 'i he ngata'anga ko ha fakamalo'o. Ko e poto 'i he 'a'eva mo e 'Otua 'oku hangē ko ia. Ko e lea faka-Hepelū ko e chokmah (H2451, poto) — ko e pōto'i mo e 'ilo ki he founga; pea ko hono kaunga ko e biynah (H998, mahino), he 'oku ō ma'u pe 'a e ongo me'a ni: ma'u 'a e poto, ma'u 'a e mahino. Ko e matapā ki honau ongo me'a ko e yirah (H3374, ilifia) — 'a e ilifia 'a e 'EIKI, 'a ia ko e kamata'anga. Ko e lea faka-Kalisi ko e sophia (G4678, poto), pea 'oku pehē 'e Strong 'oku a'usia 'e ia ki 'olunga pe ki lalo, fakamāmani pe fakalaumālie — ko ia kuo pau ke tali 'e ha tokotaha 'a e poto 'oku mei 'olunga. 'Oku fua 'e he ako ko eni 'a e poto 'i he kotoa 'o e fononga 'a ha tokotaha: 'oku fēfē 'ene ma'u ia 'i he'ene totolo pe mo tangi pe ki ai; 'oku fēfē 'ene tauhi ia mo 'a'eva ai hili 'ene ma'u ia; 'oku fēfē 'ene lele mo ia mo 'oatu ia hangē ko ha sōtia 'i he kau tau 'a e 'Otua; pea 'oku fēfē 'ene laka atu 'i he laine 'i he ngata'anga, 'a ia 'oku ko Kalaisi tonu 'a e poto 'o e 'Otua, pea 'a ia 'oku tu'u ai 'a e folofola 'a hotau 'Otua 'o ta'engata. Kumi ke 'ilo.

'ENI TOLU 'E FIU 'A 'ENI AKO 'O TALI:

1. 'Oku ma'u 'i fē 'a e poto, pea 'oku 'uluaki hoko fēfee'i ai ha tokotaha ki ai?
2. Ko e hā 'oku totonu ke fai 'e ha taha 'aki 'a e poto ka ne ma'u ia, pea 'oku fēfē hono mo'ui 'aki 'i he 'aho taki taha?
3. 'Oku ngata 'i fē 'a e si'i 'alo — ko hai 'a e poto 'o e 'Otua, pea ko e hā 'a e folofola 'oku tolonga 'o ta'engata?

LEA MĀHINO FAKAKALESI

“poto” — **G4678 sophia** — poto, mā'olunga pe mā'ulalo, fakamāmani pe fakalaumālie

Ko Kalaisi ko e mālohi 'o e 'Otua, mo e poto 'a e 'Otua

“poto” — **G4680 sophos** — poto, taukei

Ke mou 'alu fakapotopoto, 'ikai ko e vale, ka ko e poto

“poto” — **G5429 phronimos** — ange'ofa, poto, fakapotopoto

Ko ia mou fai me'a'anga poto 'o hangē ko e ngata

“Faka'ofa” — **G574 haplos** — faka'ofa'ofa, fakalahi

'Oku foaki fakafiemālie 'e he 'Otuā ki he kakai kotoa pē

“Valoki'i” — **G3679 oneidizo** — Valoki'i, ta'ofi, valoki

'o ta'e-ma'u ha faikehekehe

“Fakahaofi” — **G1805 exagorazo** — fakahaofi, fakatau'i

Ke huhu'i 'a e taimi, koe'uhi ko e kuonga kovi

“fetalaki” — **G391 anastrophe** — fetu'utaki, tō'onga

"Ke ne fakahā mai mei he 'ulungāaga lelei 'ene ngaahi ngāue"

“tamá” — **G1025 brephos** — pēpē, tamasi'i, valevale

mei he tamasi'i kuo ke 'ilo ai 'ae folofola tapu

“poto” — **G4679 sophizo** — ke fakapoto'i

mafai ke ne fakapoto'i koe ki he fakamo'ui

“Ta'e-fakakoveitangi” — **G185 akeraios** — ta'ehalaia, ta'efefiofio, faingofua

'oku hangē ko e ngaahi lupe

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafaituitui — vakai ki he founa kuo langa ai 'ae fo'i lea. 'Oku pehē 'e Strong ko e sophia (G4678, poto) 'oku a'u ki 'olunga pe ki lalo, 'a e māmani pe 'a e laumālie — ko e fo'i lea 'e taha, kae 'uhinga 'e ua. 'Oku vahe'i ia 'e Sēimisi: 'oku ai 'ae poto mei 'olunga, pea 'oku ai mo e poto 'oku fakamāmani. Pea 'oku ai 'ae fo'i lea hono tolu 'a e 'Eiki ki he kau fekau 'oku ne fekau'i atu, ko e phronimos (G5429, poto) — 'oku pehē 'e Strong ko hono 'uhinga ko e fakakaukau lelei, mo e fa'a fakatokanga — ko e poto tokanga 'o e fanga sipi 'i honau lotolotonga 'ae fanga kuli fekai. 'E fetaulaki 'ae ako ko 'eni mo e ngaahi 'uhinga tolu ni kotoa.)

NGAAHI LEA MĀHU'INGA FAKAHEPELŪ

“poto” — **H2451 chokmah** — poto, taleni, atamai

ko e manavahē kia Sihova ko e kamata'anga ia 'oe poto

“fale'i” — **H998 biynah** — 'Ilo, mahino, 'uhinga

kae 'i ho'o ma'u kotoa pē ma'u 'a e 'ilo fakapotopoto

“Manavahē” — **H3374 yirah** — manavahē, faka'apa'apa

ko e manavahē kia Sihova, ko e poto ia

“poto” — **H2450 chakam** — poto, taukei

koe tangata poto oku malohi

“Mahino'i” — **H995 biyn** — ke mahino, ke 'ilo'i

'Ilo'i 'a e manavahē kia Sihova

“Fuka'osi” — **H7225 reshiyth** — kamata'anga, 'uluaki, tu'u-ki-mu'a

'oku kamata 'ae 'ilo 'i he manavahe kia Sihova

“Fuka'osi” — **H8462 techillah** — ko e kamata'anga, ko e taumu'a

ko e manavahē kia Sihova ko e kamata'anga ia 'oe poto

“fale'i” — **H8394 tebuwnah** — fielota'i, fa'a fakakaukau, poto

koe tangata 'oku ma'u 'a e 'ilo fakapotopoto

“ma’u” — **H6329 puwq** — to’o mai, ma’u, a’usia
te ne ma’u ai ‘ae ‘ofa ‘ofeina meia SIHOVA

“ma’u” — **H7069 qanah** — ma’u, kaunga’i, fakatau
Ke ke ma’u ‘a e poto, ke ke ma’u ‘a e ‘ilo mahino

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafu’ituitui — ko e chokmah (H2451, poto) ‘oku ha’u mei he chakam (H2450, poto) ia; ‘oku ‘ikai ko hano ‘ilo ‘o e ngaahi me’a lahi, ka ko e poto ‘i he founa totonu ke fai ‘aki ha me’a. Ko e biynah (H998, ‘ilo’ilo) ‘oku ha’u mei he biyn (H995, ke mahino) — ‘oku pehē ‘e he Strong’s ko hono vahe’i ‘i he loto, ke ‘ilo’i ‘ae kehekehe — ko hono sio ‘ae vaha’a ‘o e ngaahi me’a. Pea ‘oku tu’u ‘a e yirah (H3374, manavahē) ‘i he matapā ‘o e ongo me’a ni fakatou’osi: ko e manavahē kia Sihova ko e kamata’anga ia. Kapau ‘oku ‘ikai ha manavahē ki he ‘Otua, ‘oku ‘ikai ha ma’u ‘o e poto.)

I. TOLOTOLO — MO E FONO KE MA’U IA

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafu’ituitui — ‘oku kamata māmalie pē ‘a e ‘alu’anga kotoa pē. ‘Oku totolo ‘a e valevale, pea mafao atu, pea tangi koe’uhi ko e me’a ‘oku ‘ikai ‘iate ia; pea ‘oku ‘ikai ha taha ‘e fanau’i ‘o fonu ‘i he poto. Kuo pau ke ‘uluaki FAKATAU’I ia; pea ‘oku fakahā ‘e he kau fakamo’oni ni ‘a e feitu’u, mo e founa. ‘Oku fehu’i ‘e Siope ‘a e fehu’i ki he ngaahi me’a kotoa: ‘oku ma’u fakatau’i ‘a e poto ‘i fē? Pea ‘oku ‘ikai mama’o ‘a e tali: kole ki he ‘Otua, tangi ki ai, kumi ki ai ‘o hangē ko e siliva — pea kamata ‘i he manavahē kia Sihova. Kamata māmalie, pea kamata.)

A. Siope 28:12 “Ka ‘e ‘ilo ki fē ‘ae poto? Pea koma’a ia ‘ae potu ‘oe ‘ilo? **[H998 biynah ■]**
[H4672 matsa ■] **[H2451 chokmah ■]**

KA ‘E ‘ILO KI FĒ ‘AE POTO? + PEA KOMA’A IA ‘AE POTU ‘OE ‘ILO?

B. Semisi 1:5 Ka ai hamou taha ‘oku masiva ‘i he poto, ke kole ‘e ia ki he ‘Otua, ‘aia ‘oku ne foaki lahi ki he kakai kotoa pē, pea ‘oku ‘ikai valoki’i; pea ‘e foaki ia kiate ia. **[G3679 oneidizo ■]** **[G574 haplos ■]**
[G154 aiteo ■] **[G4678 sophia ■]** **[G3007 leipo ■]**

KAPAU ‘OKU MASIVA HA TAHA ‘IATAUTOLU ‘I HE POTO → KOLE KI HE ‘OTUA + ‘E FOAKI IA KIATE IA.

(Ko e ngaahi fakakaukau totonu ‘o au — ko eni hono kotoa ‘o e vahenga ‘o e valevale: ‘oku masiva ia, pea ‘oku ne kole. ‘Oku pehē ‘e Strong’s ko e haplos (G574, liberally) ‘oku ‘uhinga ki he angafai; pea ko e oneidizo (G3679, upbraid) ‘oku ‘uhinga ki he valoki, ke fakamanamana. ‘Oku foaki angafai ‘e he ‘Otua ki he KAKAI KOTOA PĒ, pea ‘oku ‘ikai te ne valoki’i ha taha ‘oku ne kole. Ko e founa ‘uluaki ‘o e poto ‘oku ‘ikai ko hono poto; ko hono kole.)

C. Lea Fakatātā 2:3 ‘Io, kapau te ke tangi ki he ‘ilo, pea ke hiki hake ho le’o ke ma’u ‘ae fakakaukau:
[H998 biynah ■] **[H7121 qara ■]**

‘IO, KAPAU TE KE TANGI KI HE ‘ILO + PEA KE HIKI HAKE HO LE’O KE MA’U ‘AE FAKAKAUKAU.

D. Lea Fakatātā 2:4 Kapau te ke kumi ki ai ‘o hangē ko e siliva, pea hakule ki ai ‘o hangē ko e koloa kuo fufū; **[H4301 matmown ■]** **[H1245 baqash ■]**

KUMI KI AI ‘O HANGĒ KO E SILIVA + HAKULE KI AI ‘O HANGĒ KO E KOLOA KUO FUFŪ.

E. Lea Fakatātā 2:5 Te ke toki ‘ilo ai ‘ae manavahē kia Sihova, pea ma’u ‘ae ‘ilo’i ‘oe ‘Otua.
[H1847 daath ■] **[H4672 matsa ■]** **[H3374 yirah ■]** **[H995 biyn ■]**

TE KE TOKI ‘ILO AI ‘AE MANAVAHĒ KIA SIHOVA + PEA MA’U ‘AE ‘ILO’I ‘OE ‘OTUA.

(Ko e ngaahi fakakaukau ‘a hoku loto — fakatokanga’i ‘a e tangi: ko e le’o ia ‘o ha pēpē — ‘oku ke tangi, ‘oku ke hiki hake ho le’o. Pea fakatokanga’i ‘a e “PEA HILI”: tangi, kumi, fekumi — PEA HILI ko ia te ke ma’u ai. Pea ko e me’a ‘oku ma’u ‘oku ‘ikai ko ha siliva; ko e ‘ilo ki he ‘Otua tonu. Ko e keli ko ho’o — ka ko e koloa ko IA.)

F. Lea Fakatātā 2:6 He ‘oku foaki ‘e Sihova ‘ae poto: ‘oku ha’u mei hono fofonga ‘ae ‘ilo mo e fakakaukau. **[H2451 chokmah ■]** **[H5414 nathan ■]**

HE ‘OKU FOAKI ‘E SIHOVA ‘AE POTO + ‘OKU HA’U MEI HONO FOFONGA ‘AE ‘ILO MO E FAKAKAUKAU.

(Ko e ngaahi fakakaukau totonu — fakahoa ‘a Solomone mo Semisi, pea fanongo ki ha le’o pē taha: ‘oku foaki ‘e Sihova ‘ae poto — kole ki he ‘Otua, pea ‘e foaki ia. ‘Oku lea ‘ae Fuakava Motu’a mo e Fuakava Fo’ou ‘i ha me’a pē taha. Pea fakatokanga’i PE mei fē ia: mei hono FOFONGA. ‘Oku ma’u ‘ae poto ‘i he potu ‘oku lea ai ‘ae ‘Otua — ‘i he’ene folofola.)

G. Lea Fakatātā 1:7 Ko e manavahē kia Sihova ko e kamata’anga ia ‘oe ‘ilo: ka ‘oku fehi’a ‘ae vale ki he poto mo e akonaki. **[H1847 daath ■]** **[H7225 reshiyth ■]** **[H3374 yirah ■]**

KO E MANAVAHĒ KIA SIHOVA KO E KAMATA’ANGA IA ‘OE ‘ILO + KA ‘OKU FEHI’A ‘AE VALE KI HE POTO MO E AKONAKI.

H. Lea Fakatātā 9:10 Ko e manavahē kia Sihova ko e kamata‘anga ia ‘oe poto: pea ko e ‘ilo ‘oe mā‘oni‘oni ko e fakakaukau poto ia. [H998 biynah ■] [H2451 chokmah ■] [H8462 techillah ■] [H3374 yirah ■]

KO E MANAVAHĒ KIA SIHOVA KO E KAMATA‘ANGA IA ‘OE POTO + PEA KO E ‘ILO ‘OE MĀ‘ONI‘ONI KO E FAKAKAUKAU POTO IA.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui — ko e ongo folofola ‘oku meimei taha; fakatokanga‘i ‘ae ongo lea ‘oku ‘i lalo ‘ae lea faka-Pilitānia pē taha. ‘I he Palovepi 1:7 ko e "kamata‘anga" ko e reshiyth (H7225) — ‘oku pehē ‘e Strong ko e ‘uluaki, ko e ‘eiki. ‘I he Palovepi 9:10 ko e "kamata‘anga" ko e techillah (H8462) — ‘oku pehē ‘e Strong ko ha kamata‘anga, ko ha matapā ‘oku ava. Ko e manavahē kia Sihova ko e ongo me‘a fakatou‘osi: ko e matapā ‘oku hū atu ai ha tokotaha, mo e tu‘unga ‘eiki ‘oku ne toe puke ma‘u ai ‘o lolotonga. ‘Oku ‘ikai ke lava ha tokotaha ‘o tupu hake ‘o mahulu atu ‘i he manavahē kia Sihova.)

I. Siope 28:28 Pea na‘e pehē ‘e ia ki he tangata, ‘Vakai, ko e manavahē kia Sihova, ko e poto ia; pea ko e afe mei he kovi ko e ‘ilo ia.” [H998 biynah ■] [H5493 suwr ■] [H2451 chokmah ■] [H3374 yirah ■]

KO E MANAVAHĒ KIA SIHOVA, KO IA KO E POTO + KO E LI‘AKI ‘AE KOVI KO IA KO E ‘ILO.

J. Lea Fakatātā 4:7 Ko e poto ko e me‘a ‘oku fungani hake ia; ko ia ke ke ma‘u ‘ae poto: pea ‘i he me‘a kotoa pē ‘oku ke ma‘u, ke ke ma‘u mo e ‘ilo. [H998 biynah ■] [H7069 qanah ■] [H7225 reshiyth ■] [H2451 chokmah ■]

KO E POTO ‘A E ME‘A ‘OKU MAHU‘INGA TAHA → KE KE MA‘U ‘A E POTO + ‘I HO‘O NGAHI MA‘U KOTOA PE, KE KE MA‘U MO E ‘ILO.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui — vakai ki he faka‘ilonga: ko e "principal" ko e reshiyth (H7225, kamata‘anga) tatau ia mei he Palovepi 1:7. Ko e manavahē kia Sihova ko e reshiyth ia ‘oe ‘ilo, pea ko e poto ko e reshiyth ia ‘oe me‘a kotoa pē ‘oku ke ma‘u. Ke tomu‘a fai ‘ae ngaahi me‘a ‘oku totonu ke tomu‘a: manavahē kiate ia, pea ma‘u ia.)

K. Lea Fakatātā 8:17 ‘Oku ou ‘ofa kiate kinautolu ‘oku ‘ofa kiate au; pea ‘e ma‘u au ‘ekinautolu ‘oku kumi tōtōaki kiate au. [H4672 matsa ■] [H7836 shachar ■]

‘OKU OU ‘OFA KIATE KINAUTOLU ‘OKU ‘OFA KIATE AU + PEA ‘E MA‘U AU ‘EKINAUTOLU ‘OKU KUMI TŌTŌAKI KIATE AU.

L. Mātiu 7:7 ¶ “Kole, pea ‘e foaki ia kiate kimoutolu; kumi, pea te mou ‘ilo; tukituki, pea ‘e to‘o ia kiate kimoutolu: [G2147 heurisko ■] [G2212 zeteo ■] [G154 aiteo ■]

¶ **“KOLE, PEA ‘E FOAKI IA KIATE KIMOUTOLU + KUMI, PEA TE MOU ‘ILO + TUKITUKI, PEA ‘E TO‘O IA KIATE KIMOUTOLU.**

(Ko ‘eku fakakaukau fakafo‘ituitui — ko eni kuo ma‘u ‘e he tamasi‘i ‘ene akonaki kakato. ‘Oku ‘ikai fufū ‘e he Poto ia meia kinautolu ‘oku kumi kiate ia; ‘oku ‘ofa ia kiate kinautolu ‘oku ‘ofa kiate ia. Kole — he ‘oku foaki fiefia ‘e he ‘Otua. Kumi — hangē ko ho‘o kumi ki he siliva. Pea ko e ‘Eiki tonu ‘oku ne fakamo‘oni‘i ia: kumi, pea te ke ma‘u. Ko eni kuo ke ma‘u ia, ako ke ke ‘eve‘eva mo ia.)

II. ‘EVE‘EVA — KO E HĀ KE FAI KI AI KAPAU ‘OKU ‘IATE KOE IA

(Ko e ngaahi fakakaukau totonu pē ‘oku ou ma‘u — kuo tu‘u ‘ae pēpē ‘i hono va‘e; kuo a‘u mai ni ki hono ‘eve‘eva. Ko e poto kuo ‘ilo ‘oku totonu ke TAUHI, pea ko e poto kuo tauhi ‘oku totonu ke ‘EVE‘EVA ‘aki — ‘i he ‘aho taki taha, ‘i ‘api mo tu‘apē, ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otua pea mo kinautolu ‘oku tu‘apē. Fakatokanga‘i e ngaahi lea ‘o e vaha‘a ko ‘eni: ma‘u, ‘oua na‘a ngalo, ‘oua na‘a li‘aki, tauhi, hakeaki‘i, ‘eve‘eva, fakahā. ‘Oku ‘ikai ko ha koloa e poto ke tuku ke fakatolonga‘i ‘i ha puha; ko ha kaungā‘eve‘eva ia ‘i he hala.)

A. Lea Fakatātā 3:13 ‘Oku monū‘ia ‘ae tangata ko ia ‘oku ne ma‘u ‘ae poto, mo e tangata ‘oku ne lava‘i ‘ae ‘ilo. [H8394 tebuwnah ■] [H6329 puwq ■] [H2451 chokmah ■] [H4672 matsa ■] [H835 esher ■]

‘OKU MONŪ‘IA ‘AE TANGATA KO IA ‘OKU NE MA‘U ‘AE POTO + MO E TANGATA ‘OKU NE LAVA‘I ‘AE ‘ILO.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakatāutaha — ko e mahino ‘oku lea ‘aki ‘i heni ko e tebuwnah (H8394, ‘ilo‘ilo) — ‘oku pehē ‘e he Strong's ko e fakakaukau, fa‘a fakamatata‘i, taukei — mei he a‘a tatau ko e biyn (H995, ke mahino). Pea ko e ma‘u ko e puwq (H6329) — ‘oku pehē ‘e he Strong's ko e to‘o mai, ma‘u. ‘Oku ‘ikai ke ‘ilo ‘a e poto ‘i ha taimi pē taha ‘o a‘u ki he taimi kotoa; ‘oku to‘o mai ia ‘i he ‘aho taki taha. Puke ma‘u ‘a e lea ko ia; ‘e toe hā mai ia ‘i he ngata‘anga ‘o e fakatanga.)

B. Lea Fakatātā 4:5 Ke ke ma‘u ‘ae poto, pea ma‘u mo e ‘ilo: ‘oua na‘a ngalo ia; pea ‘oua na‘a ke fakaholomui mei he ngaahi lea ‘a hoku ngutu. [H7069 qanah ■]

KE KE MA‘U ‘AE POTO, PEA MA‘U MO E ‘ILO + ‘OUA NA‘A NGALO IA.

C. Lea Fakatātā 4:6 ‘Oua na’a li’aki ia, pea te ne fakamo’ui koe: ke ke ‘ofa kiate ia, pea te ne tauhi kiate koe. [H5341 natsar ■] [H8104 shamar ■] [H5800 azab ■]

‘OUA NA’A LI’AKI IA, PEA TE NE FAKAMO’UI KOE + KE KE ‘OFA KIATE IA, PEA TE NE TAUHI KIATE KOE.

D. Lea Fakatātā 4:8 Fakahikihiki’i ia, pea te ne hakeaki’i koe: pea ‘i ho’o fā’ufua kiate ia, te ne fakaongoongolelei koe. [H2263 chabaq ■] [H5549 calal ■]

FAKAHIKIHiki’I IA, PEA TE NE HAKEAKI’I KOE + PEA ‘I HO’O FĀ’UFUA KIATE IA.

Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo’ituitui — fakatokanga’i e fetongi ‘i he me’a ‘e tolu ni: ‘oua na’a ke li’aki ia — te ne malu’i koe. ‘Ofa ki ai — te ne tauhi koe. Hiki hake ia — te ne faka’ei’eiki’i koe. Ko e me’a ‘oku fai ‘e ha taha ‘AKI ‘ae poto, ko ia pe ‘oku fai ‘

E. Lea Fakatātā 3:21 E hoku foha, ‘oua na’a ke tuku ke mole atu ia mei ho ‘ao: tauhi ke ma’u ‘ae poto mo’oni mo e ‘ilo’ilo. [H4209 mezzimma ■] [H8454 tuwshiyah ■] [H5341 natsar ■]

OUA NAAU TUKU KE MAVAE MEI HO MATA + TAUHI MAU AE POTO MOONI MO E FAKAKAUKAU LELEI.

F. Lea Fakatātā 3:22 Pea ‘e hoko ai ia ko e mo’ui ki ho laumālie, mo e teunga lelei ki ho kia. [H2416 chay ■]

PEA ‘E HOKO AI IA KO E MO’UI KI HO LAUMĀLIE + MO E TEUNGA LELEI KI HO KIA.

G. Saame 90:12 Ke pehē ho’o akonaki’i ‘akimautilu ke mau lau homau ngaahi ‘aho, koe’uhi ke mau fakatokanga’i homau loto ki he poto. [H2451 chokmah ■] [H4487 manah ■]

KE PEHĒ HO’O AKONAKI’I ‘AKIMAUTILU KE MAU LAU HOMAU NGAHI ‘AHO → KOE’UHI KE MAU FAKATOKANGA’I HOMAU LOTO KI HE POTO.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo’ituitui — ‘oku lotu ‘a Mōsese ‘i he lotu ‘alu: akonaki’i kimautilu ke LAU homau ngaahi ‘aho. Ko e ‘alu ‘o e poto ko ha ‘alu ‘i he ‘aho takitaha; ‘oku faka’aonga’i lelei ‘e he tangata ‘oku ne lau hono ngaahi ‘aho hono ngaahi ‘aho. ‘Ai ho loto ke ne ‘ilo’i ‘ANI ‘i he ‘aho ni.)

H. Teutalonome 4:6 Ko ia ke mou tauhi mo fai ki ai; he ko ho’omou poto ia, mo ho’omou ‘ilo’anga ‘i he ‘ao ‘oe ngaahi pule’anga, ‘aia ‘e fanongo ki he ngaahi tu’utu’uni ni kotoa pē, ‘onau pehē, ‘Ko e mo’oni ko e pule’anga lahi ni ko e kakai poto mo fa’a ‘ilo.’ [H2450 chakam ■] [H998 biynah ■] [H2451 chokmah ■] [H8104 shamar ■]

KO IA KE MOU TAUHI PEA FAI KIATE KINAUTILU = KO HO’O POTO IA MO HO’O ‘ILOSIA ‘I HE ‘AO ‘O E NGAHI PULE’ANGA.

I. Kolose 4:5 Mou ‘a’eva ‘i he angafakapotopoto kiate kinautilu ‘oku ‘i tua’ā, ‘o huhu’i ‘ae kuonga. [G1805 exagorazo ■] [G4678 sophia ■] [G4043 peripateo ■]

MOU ‘A’EVA ‘I HE ANGAFAKAPOTOPOTO KIATE KINAUTILU ‘OKU ‘I TUA’Ā + ‘O HUHUT ‘AE KUONGA.

J. ‘Efesō 5:15 Ko ia mou vakai ke mou ‘a’eva faka’ehi’ehi, ‘ikai hangē ko e kau vale, kae hangē ko e poto [G4680 sophos ■] [G199 akribos ■] [G4043 peripateo ■]

AEVE ANGA-TOTONU + ‘IKAI KO E VALE, KA KO E POTO.

K. ‘Efesō 5:16 ‘O ngāue’aki ‘ae kuonga ke lelei, koe’uhi ‘oku kovi ‘ae ngaahi ‘aho. [G2540 kairos ■] [G1805 exagorazo ■]

‘O NGĀUE’AKI ‘AE KUONGA KE LELEI + KOE’UHI ‘OKU KOVI ‘AE NGAHI ‘AHO.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo’ituitui — fokotu’u ‘a Mōsese ke ofi kia Paula, pea ko e ‘eve’eva ko e taha pē ia. Na’e TAUHI ‘e ‘Isileli ‘ae ngaahi tu’utu’uni, pea na’e mamata ‘ae ngaahi pule’anga ki he’enu poto; ‘oku tau ‘EVE’EVA ‘i he poto ki he kakai ‘oku ‘i tu’a. Pea liunga ua ‘oku pehē ai ‘e Paula, ‘oku ne huhu’i ‘ae taimi — vakai ki he faka’ilonga, G1805: ‘oku pehē ‘e Strong ke fakatau ma’u. Ko e tangata ‘eve’eva poto ‘oku ne fakatau ma’u ‘a hono ngaahi ‘aho, koe’uhi ko e kovi ‘ae ngaahi ‘aho. Ko e poto kuo ‘eve’eva ko e poto ia kuo MAMATA KI AI — pea ‘oku sio mai ‘akinautilu ‘oku ‘i tu’a.)

L. Semisi 3:13 Ko hai ha taha ‘oku poto mo ‘ilo lahi ‘iate kimoutolu? Ke fakahā ‘e ia ‘i he ‘ulungāanga lelei ‘a ‘ene ngaahi ngāue ‘i he angavaivai mo e poto. [G4240 prautes ■] [G391 anastrophe ■] [G1990 epistemon ■] [G4680 sophos ■]

TUKU KE NE FAKAHĀ ATU ‘I HE ‘ULUNGĀANGA LELEI ‘A ‘ENE NGĀUE + ‘I HE ANGAVAIVAI ‘O E BOTO.

(Hoku ngaahi fakakaukau fakatāutaha — ko eni ‘a e fakamo’oni ‘o e vaha’a ‘alu: ko hai ‘oku poto ‘iate kimoutolu? Tuku ke ne FAKAHĀ ia — ‘ikai ‘aki ‘ae ngutu, kae mei he anga ‘o e mo’ui lelei, pea ‘oku pehē ‘e Strong ko e anastrophe (G391,

conversation) ‘oku ‘uhinga ki he anga ‘o e ‘ulungāanga, ‘a e founa ‘o e mo‘ui. Pea ‘oku fakahoko ‘ae fakahā ‘aki ‘ae ANGAVAIVAI. ‘Oku ‘ikai mei ‘olunga ‘ae poto ‘oku fielahī. Ko ‘eni kuo fakamo‘oni‘i ‘ae ‘alu; teuteu ke lele.)

III. LELE ‘I HE FEINGA — TUKU IA HANGĒ HA SOULJA ‘I HE KAU TAU ‘A E ‘OTUA

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui — ko eni ia ‘oku hoko ‘a e ‘alu ko ha fakavavevave, pea ko e fakavavevave ko ha tau. Pea vakai ki he mahafu ‘o e tau ko eni: ‘oku ‘ikai ko e mafai fakaetangata. ‘Oku lelei ange ‘a e poto ‘i he mafai; ‘oku lī ki lalo ‘e he tangata poto ‘a e mafai ‘o ha kolo; ko e ngaahi mahafu ‘o ‘etau tau ‘oku ‘ikai ko ha ngaahi me‘a fakaemāmani. ‘Oku ‘atu ‘e he tau ‘a e ‘Otua ‘a ‘ene poto ‘i he founa ‘oku ‘atu ai ‘e he tangata lele ‘ene mafai — ko ha ngutu na‘e foaki mei he ‘Eiki, ko ha heletā ‘a ia ko e folofola ‘a e ‘Otua, pea mo e founa ta‘efakamamahi ‘o e fanga sipi ‘oku fekau‘i ke nau ‘alu ki he lotolotonga ‘o e fanga ulofi.)

A. Tangata Malanga 9:14 Na‘e ai ‘ae kihi‘i kolo, pea tokosi‘i ‘ae kau tangata na‘e ‘i ai; pea na‘e ha‘u ‘ae tu‘i lahi ke ne tau‘i ia, pea na‘a ne kāpui ia, pea lahi ‘aupito ‘a ‘ene tanu puke ki ai. [H4685 matsowd ■]
KO HA KIHĪ‘I KOLO, PEA TOKOSĪ‘I ‘AE KAU TANGATA NA‘E ‘I AI + NA‘E HA‘U ‘AE TU‘I LAHI KE NE TAU‘I IA, PEA NA‘A NE KĀPUI IA.

B. Tangata Malanga 9:15 Ka ko eni, na‘e ‘ilo ‘i ai ‘ae tangata masiva mo poto, pea ko e me‘a ‘i he‘ene poto na‘e hao ai ‘ae kolo; ka na‘e ‘ikai manatu‘i ‘e ha tokotaha ‘ae tangata masiva ko ia. [H4422 malat ■] [H2451 chokmah ■] [H2450 chakam ■] [H4542 micken ■] [H4672 matsa ■]
KO HA TANGATA MASIVA POTO NAE FAKAHOFI ‘E HE‘ENE POTO ‘A E KOLO + KA NAE ‘IKAI HA TAHA NAE MANATU‘I ‘A E TANGATA MASIVA KO IA.

C. Tangata Malanga 9:16 Pea na‘aku toki pehē ai, ‘Oku lelei hake ‘ae poto ‘i he mālohi; ka ‘oku manuki‘i ‘ae poto ‘oe tangata masiva, pea ‘oku ‘ikai ongo‘i ‘ene ngaahi lea. [H1369 gebuwrah ■] [H2451 chokmah ■]
‘OKU LELEI HAKE ‘AE POTO ‘I HE MĀLOHI + KA ‘OKU MANUKI‘I ‘AE POTO ‘OE TANGATA MASIVA.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui — puke ‘ae tangata masiva mo poto ni ‘i ho ‘ao ‘i he fanga kotoa ‘o e feinga. Na‘e ha‘u ‘ae tu‘i lahi mo e ngaahi fefonganga tau‘i kolo; na‘e ha‘u ‘ae tangata masiva mo e poto; pea na‘e tu‘u ‘ae kolo. ‘Oku lelei ange ‘ae poto ‘i he mālohi — neongo ‘oku fehi‘anekina ia ‘e he kakai, pea ‘ikai manatu‘i ‘ae tangata. ‘Oua na‘a lele ki he fakamanatu ‘ae kakai; ‘oku fu‘u lahi ‘ae fakahao fi ‘oe kolo, pea ‘oku ‘ikai fakangalo‘i ‘e he ‘Otua.)

D. Lea Fakatātā 24:5 ‘Oku mālohi ‘ae tangata ‘oku poto, ‘io, ‘oku fakatupu ‘e he tangata fa‘a ‘ilo ‘a hono mālohi. [H3581 koach ■] [H1847 daath ■] [H5797 oz ■] [H2450 chakam ■]
‘OKU MĀLOHI ‘AE TANGATA ‘OKU POTO + ‘OKU FAKATUPU ‘E HE TANGATA FA‘A ‘ILO ‘A HONO MĀLOHI.

E. Lea Fakatātā 21:22 ‘Oku kaka ‘e he tangata poto ‘ae ‘ā ‘oe kolo ‘ae mālohi, ‘o ne maumau‘i hono mālohi mo ene viki. [H5797 oz ■] [H1368 gibbor ■] [H5927 alah ■] [H2450 chakam ■]
‘OKU KAKA ‘E HE TANGATA POTO ‘AE ‘Ā ‘OE KOLO ‘AE MĀLOHI + ‘O NE MAUMAU‘I HONO MĀLOHI MO ENE VIKI.

F. 2 Kolinitō 10:4 (He ko e mahafutau ‘o ‘emaui tau ‘oku ‘ikai fakakakano, ka ‘oku mālohi lahi ‘i he ‘Otua ke holoki hifo ai ‘ae ngaahi kolo mālohi;) [G3794 ochuroma ■] [G4752 strateia ■]
HE KO E MAHAFUTAU ‘O ‘EMAU TAU ‘OKU ‘IKAI FAKAKAKANO + KA ‘OKU MĀLOHI LAHI ‘I HE ‘OTUA KE HOLOKI HIFO AI ‘AE NGAHI KOLO MĀLOHI.

(Ko‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui — fakahoa ‘a Solomone mo Paula. ‘Oku ‘ohake ‘e he tangata poto ‘a e kolo ‘o e mālohi ‘o ne holoki hifo hono mālohi; ‘oku holoki hifo ‘e he tangata tau ‘a Kalaisi ‘a e ngaahi ‘olo mālohi — pea ‘oku ‘ikai ko hono mahafu ha me‘a fakaemāmani, ka ‘oku mālohi ‘i he ‘AFIO ‘A E ‘OTUA. ‘Oku ‘ikai ikuna ‘a e tau ‘o e poto ‘i he mālohi fakaetangata. ‘Oku ikuna ia ‘e he folofola.)

G. ‘Efesō 6:17 Pea ‘ai mo e tatā ‘oe fakamo‘ui, mo e heletā ‘oe Laumālie, ‘aia ko e folofola ‘ae ‘Otua: [G4487 rhema ■] [G3162 machaira ■]
PEA ‘AI MO E TATĀ ‘OE FAKAMO‘UI + MO E HELETĀ ‘OE LAUMĀLIE, ‘AIA KO E FOLOFOLA ‘AE ‘OTUA.

H. Luke 21:15 He te u foaki kiate kimoutolu ‘ae ngutu mo e poto, ‘e ‘ikai fa‘a tali pe ta‘ofia ‘e homou ngaahi fili kotoa pē. [G436 anthistemi ■] [G471 antepo ■] [G4678 sophia ■] [G4750 stoma ■] [G1325 didomi ■]
HE TE U FOAKI KIATE KIMOUTOLU ‘AE NGUTU MO E POTO + ‘E ‘IKAI FA‘A TALI PE TA‘OFIA ‘E HOMOU NGAHI FILI KOTOA PĒ.

(Hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — ko e sōtia 'oku ne 'oatu, pea ko e 'Eiki Pule 'oku ne tokonaki mai. 'I he houa 'o e ahi'ahi 'oku 'ikai ko e poto 'a ho'o tokolahi tauhi; TE U FOAKI KIATE KIMOUTOLU, 'oku pehē 'e he 'Eiki — ko e ngutu mo e poto 'e 'ikai lava 'o fakafepaki'i 'e ha fili. Ko ia na'a ne foaki ki mu'a — kole ki he 'Otua — 'oku ne foaki 'i he taua. 'Atu ho ngutu, pea te ne fakafonu ia.)

I. 2 Timote 3:15 Koe'uhi 'oku talu ho'o kei si'i, na'a ke 'ilo 'ae ngaahi tohi mā'oni'oni, 'aia 'oku fa'a fakapoto koe ki he fakamo'ui 'i he tui 'aia 'oku 'ia Kalaisi Sisu. **[G4991 soteria ■] [G4679 sophizo ■] [G1121 gramma ■] [G1025 brephos ■]**

KO E TAMASI'I HAKE NA'A KE 'ILO 'A E FOLOFOLA MĀ'ONI'ONI → 'OKU MALAVA KE NE FAKAPOTOPOTO KOE 'UHI KO E FAKAMO'UI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — sio ki he laka kotoa 'i he potu pē taha: mei ha TAMASI'I — brephos (G1025, tamasi'i) 'oku pehē 'e Strong ko ha valevale — ki he FAKAMO'UI. Pea ko e hala 'i he vaha'a 'oku ko e ngaahi tohitapu mā'oni'oni, 'a ia 'oku malava ke fakapoto'i koe — sophizo (G4679, ke fakapoto'i). Ko e heletā 'o e fakaviviku ko 'eni ko e tohi tatau pē 'a ia na'a ke 'ilo'i talu mei he tamasi'i. 'Oua 'aupito 'e tuku mama'o ia meiate koe.)

J. Mātiu 10:16 ¶ “Vakai, 'oku ou fekau atu 'akimoutolu 'o hangē ko e fanga sipi 'i he lotolotonga 'oe fanga ulofi: ko ia ke mou poto 'o hangē ko e ngata, pea angalelei 'o hangē ko e lupe. **[G185 akeraios ■] [G5429 phronimos ■]**

FEKAU ATU 'O HANGĒ KO E FANGA SIPI 'I HE LOTOLOTONGA 'OE FANGA ULOFI + POTO 'O HANGĒ KO E NGATA, PEA ANGALELEI 'O HANGĒ KO E LUPE.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — fakatokanga'i e lea na'e fili 'e he 'Eiki. 'Oku 'ikai ko e sophos (G4680, poto) 'i heni, ka ko e phronimos (G5429, poto) — 'oku pehē 'e Strong's 'oku 'uhinga ki he fakakaukau, mo e fakapopototo. 'I he lotolotonga 'o e fanga laioni, 'oku fiema'u ki he tokotaha tau 'a e poto tokanga 'o e hala; pea mo ia ko e akeraios (G185, ta'ekovi), 'a ia 'oku pehē 'e Strong's 'oku 'uhinga ki he ta'efefiofi. Tokanga 'o hangē ko e ngata, ta'efefiofi 'o hangē ko e lupe: ko e founa eni 'oku lele ai 'a e tokotaha kuo fekau.)

K. Semisi 3:15 'Oku 'ikai 'alu hifo mei 'olunga 'ae poto ni, ka 'oku fakamaama, mo fakakakano, pea fakatēvolo. **[G5591 psuchikos ■] [G1919 epigeios ■]**

'OKU 'IKAI 'ALU HIFO MEI 'OLUNGA 'AE POTO NI + MO FAKAKAKANO, PEA FAKATĒVOLO.

L. Semisi 3:17 Ka ko e poto 'oku mei 'olunga 'oku fuofua ma'a, pea fakamelino, pea angavaivai, pea ongongofua ki he kole, 'oku pito 'i he 'alo'ofa mo e ngaahi fua lelei, 'oku 'ikai filifilimānako, 'oku 'ikai ke mālualoi. **[G1516 eirenikos ■] [G53 hagnos ■] [G509 anothēn ■] [G4678 sophia ■]**

KO E POTO MEI 'OLUNGA 'OKU MĀ'ONI'ONI MU'AKI, PEA TOKI MELINO + FONU 'I HE 'ALO'OFA MO E NGAAHI FUA LELEI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — 'oku fetaulaki 'a e potopototo 'e ua 'i he funga ni, pea kuo pau ke 'ilo 'e he tau 'a e faikehekehe 'a e taha mei he taha. 'Oku ai 'a e potopototo mei lalo — fakamaama, fakakakano, fakatēvolo; pea 'oku ai 'a e potopototo mei 'olunga, 'a ia 'oku ma'a 'uluaki, pea hili ia mo melino. Fakatokanga'i 'a e fokotu'utu'u: ko e ma'a 'oku 'uluaki. Ko ha melino 'oku fakatau 'aki 'a e ma'a, 'oku 'ikai ke mei 'olunga ia. Tau 'aki 'a e potopototo ma'a, pea 'e lelei 'a hono lele 'o e vānimonimo 'o a'u ki hono laka faka'osi.)

IV. LAINI FAKA'OSI — 'A E POTOPOTO, MO E FOLOFOLA, 'OKU TOLONGA 'O TA'ENGATA

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — 'oku ma'u 'e he heke kotoa pē hono ngata'anga, pea ko e ngata'anga ni 'oku 'ikai ko ha 'ā; ko ha Tokotaha ia. 'I he lolotonga 'o e ako kotoa na'a tau kumi ki he poto ko ha me'a ke ma'u; 'i he laine 'oku tu'u hake ai ia mo ma'u ai 'a hono hingoa: Ko Kalaisi, ko e mālohi 'o e 'Otua, mo e poto 'o e 'Otua. Ko e ngaahi koloa na'a ke keli ki ai 'oku fufū ia 'IA. Pea 'oku motu'a 'a e poto 'i he heke — talu mei mu'a 'o ta'engata, 'i he te'eki ai ke 'i ai 'a māmani. Ko ia 'oku lele ki mui 'i he poto 'oku ne lele ki mui 'i he me'a 'oku 'ikai fa'a 'auha.)

A. 1 Kolinitō 1:24 Ka ko e mālohi 'oe 'Otua mo e poto 'oe 'Otua 'a Kalaisi, kiate kinautolu kuo ui, 'i he kakai Siu mo e kakai Kiliki. **[G4678 sophia ■] [G1411 dunamis ■]**

KALAI SI = KO E MĀFIMAFI 'O E 'OTUA, MO E POTO 'O E 'OTUA.

B. 1 Kolinitō 1:30 Ka ko e me'a 'iate ia 'oku mou 'ia Kalaisi Sisu, 'aia kuo hoko ai ia mei he 'Otua kiate kitautolu, ko e poto, mo e fakatonuhia, mo e mā'oni'oni, mo e huhu'i: **[G629 apolutrosis ■] [G38 haggiasmos ■] [G4678 sophia ■]**

KALAI SI SIU = KUO NGAOHI KIATAUTOLU KO E POTO + MĀ'ONI'ONI + FAKAMĀ'ONI'ONI'I + HUHU'I.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — ko heni 'oku ngata ai 'a e kumi kotoa. Ko e poto, 'i hono 'ikai, 'oku 'ikai ko ha me'a ia; ko ha Tokotaha ia, pea kuo ngaohi ia ke tau ma'u. Na'a ke kole ki he 'Otua ke ma'u 'a e poto; na'e foaki 'e he 'Otua hono 'Alo. Ko ia 'oku ma'u 'a Kalaisi 'oku ma'u 'e ia 'a e poto, mo e mā'oni'oni, mo e fakamā'oni'oni'i, mo e huhu'i fakataha mo ia.)

C. Kolose 2:3 'Aia 'oku fufū ai 'ae ngaahi koloa kotoa pē 'oe poto mo e 'ilo. **[G1108 gnosis ■]**
[G4678 sophia ■] **[G2344 thesauros ■]** **[G614 apokruphos ■]**

'AIA 'OKU FUFŪ AI 'AE NGAABI KOLOA KOTOA PĒ 'OE POTO MO E 'ILO.

(Ko e ngaahi fakakaukau totonu — manatu ki he ngaahi 'aho totolo: kumi kiate ia hangē ko e koloa fufū. Vakai ni ki he potu na'e fufū ai 'ae ngaahi koloa mei he kamata'anga — 'IA IA. 'Ikai ko e ni'ihī 'oe koloa; ko e KOTOA. Ko ia na'a ne keli atu ki he 'afio 'a Kalaisi na'a ne keli lelei.)

D. 1 Kolinitō 2:7 Ka 'oku mau lea 'aki 'ae poto lilo 'oe 'Otua 'i he ngāue fufū, 'aia na'e tu'utu'uni 'e he 'Otua 'i he te'eki ai tu'u 'a māmani, ko hotau lelei'anga: **[G4309 proorizo ■]** **[G613 apokrupto ■]**
[G3466 musterion ■] **[G4678 sophia ■]**

KO E POTO 'O E 'OTUA 'I HA ME'A FAKALILOILO + 'AIA NA'E TU'UTU'UNI 'E HE 'OTUA KIMU'A PE NA'E 'I AI 'A MĀMANI KE TAU LĀNGILANGI'IA AI.

E. Lea Fakatātā 8:22 "Na'e ma'u au 'e Sihova 'i he kamata'anga 'o hono hala, 'i mu'a ange 'i he'ene ngaahi ngāue 'i mu'a. **[H7225 reshiyth ■]** **[H7069 qanah ■]**

NA'E MA'U AU 'E SIHOVA 'I HE KAMATA'ANGA 'O HONO HALA + 'I MU'A ANGE 'I HE'ENE NGAABI NGĀUE 'I MU'A.

F. Lea Fakatātā 8:23 Na'e fokotu'u au talu mei mu'a, mei he kamata'anga 'i he te'eki ai 'a māmani. **[H5769 owlam ■]**

NA'E FOKOTU'U AU TALU MEI TA'ENGATA + PEA NA'E TE'EKI KE 'I AI 'A MĀMANI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — fakatokanga'i 'a e ngaahi faka'ilonga, pea sio ki he filo 'e taha 'oku fou 'i he tohi kotoa. Ko e ma'u ko e qanah (H7069, ke ma'u) — ma'u 'a e poto; pea ko e ma'u 'i heni ko e qanah tatau pē: na'e MA'U 'E SIHOVA 'a e poto 'i he reshiyth (H7225, kamata'anga) 'o hono hala. Ko e me'a 'oku fekau 'e he 'Otua ke ke ma'u, kuo 'osi 'iate ia 'o talu mei ta'engata. Pea 'oku pehē 'e Paula na'e tu'utu'uni 'a e poto fakapuli 'I MU'A MO E MĀMANI koe'uhi ko hotau nāunau — na'e fokotu'u 'a e laine faka'osi 'i mu'a ke 'i ai 'a māmani.)

G. Lea Fakatātā 8:35 He ko ia 'oku ne ma'u au 'oku ne ma'u 'ae mo'ui, pea 'e 'iate ia 'ae ongoongolelei meia Sihova." **[H7522 ratsown ■]** **[H6329 puwq ■]** **[H2416 chay ■]** **[H4672 matsa ■]**

HE KO IA 'OKU NE MA'U AU 'OKU NE MA'U 'AE MO'UI + PEA 'E 'IATE IA 'AE ONGOONGOLELEI MEIA SIHOVA.

H. Taniela 12:3 Pea ko kinautolu 'oku poto 'e ngingila 'o hangē ko e ulo 'oe langi; pea ko kinautolu 'oku fakatafoki'i 'ae tokolahi ki he mā'oni'oni, 'o hangē ko e ngaahi fetu'u, 'o ta'engata pea ta'engata. **[H2096 zohar ■]** **[H2094 zahar ■]** **[H7919 sakal ■]**

PEA KO KINAUTOLU 'OKU POTO 'E NGINGILA 'O HANGĒ KO E ULO 'OE LANGI + 'O TA'ENGATA PEA TA'ENGATA.

I. Lea Fakatātā 3:35 'E ma'u 'e he poto 'ae ongoongolelei: ka ko e hakeaki'i 'oe vale ko e me'a fakamā. **[H3519 kabowd ■]** **[H5157 nachal ■]** **[H2450 chakam ■]**

'E MA'U 'E HE POTO 'AE ONGOONGOLELEI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — ko e kalauni 'o e tangata lele 'i heni ko e maama mo e nāunau: 'e ULO 'a e poto, 'o ta'engata pea ta'engata; 'e MA'U 'e he poto 'a e nāunau ko hono tofi'a. Pea 'oku 'ikai ke 'i ai ma'a hono hingoa 'o'ona 'a e tangata lele — 'akinautolu 'oku fakatafoki 'a e TOKOLAHI ki he mā'oni'oni. Ko e tangata poto masiva na'e 'ikai ha taha ne manatu'i ia — 'oku manatu'i ia 'e he 'Otua, 'o ne fokotu'u ia ko ha fetu'u.)

J. Saame 111:10 Ko e manavahē kia Sihova ko e kamata'anga ia 'oe poto: 'oku poto 'akinautolu kotoa pē 'oku fai ki he'ene fekau: 'oku tolonga 'o ta'engata 'ae fakamālō kiate ia. **[H5975 amad ■]**
[H2451 chokmah ■] **[H7225 reshiyth ■]** **[H3374 yirah ■]**

KO E MANAVAHĒ KIA SIHOVA KO E KAMATA'ANGA IA 'OE POTO + 'OKU TOLONGA 'O TA'ENGATA 'AE FAKAMĀLŌ KIATE IA.

(Ko e ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui pē 'oku fua 'e he saame koe 'oku ne 'ave koe mei he tomu'a totolo ki he laine faka'osi 'i ha feitu'u pē taha: 'a e manavahē kia Sihova, ko e kamata'anga — pea mo e fakamālō 'oku TOLONGA 'O TA'ENGATA. 'I he feitu'u na'e kamata ai 'a e fe'auhi, 'oku 'ikai 'osi ai 'a e hiva.)

K. 'Isaia 40:8 'Oku faka'a'au ke mōmoa 'ae mohuku, 'oku mae 'ae fisi'i'akau: ka e tolonga 'o ta'engata 'ae folofola 'a hotau 'Otua." [H1697 **dabar** ■]

'OKU FAKA'A'AU KE MŌMOA 'AE MOHUKU, 'OKU MAE 'AE FISI'I'AKAU + KA E TOLONGA 'O TA'ENGATA 'AE FOLOFOLA 'A HOTAU 'OTUA.

L. Mātiu 24:35 'E mole 'ae langi mo māmani, kae 'ikai mole 'eku lea. [G3056 **logos** ■]

'E MOLE 'AE LANGI MO MĀMANI + KAE 'IKAI MOLE 'EKU LEA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — na'e fakapoto'i koe 'e he ngaahi tohi tapu ki he fakamo'ui; pea 'oku tu'u ma'u 'ae ngaahi tohi tapu 'o a'u ki hono ngata'anga 'o e fekuki, pea 'i he taimi 'e mole ai 'a e langi mo māmani. Na'e 'afio'i 'ae poto talu mei mu'a, pea 'oku tu'uma'u 'ae folofola 'o ta'engata: ko e tangata 'oku lele ki he ngaahi me'a ni 'oku ne lele ki he me'a 'oku tolonga. 'Oku 'ikai mole ha me'a 'e taha 'i he ako ni 'i he laine.)

GUTU 'O E TOKOUA

Lea Fakatātā 2:6 He 'oku foaki 'e Sihova 'ae poto: 'oku ha'u mei hono fofonga 'ae 'ilo mo e fakakaukau. [H2451 **chokmah** ■] [H5414 **nathan** ■]

HE 'OKU FOAKI 'E SIHOVA 'AE POTO + 'OKU HA'U MEI HONO FOFONGA 'AE 'ILO MO E FAKAKAUKAU.

Taniela 2:21 Pea 'oku ne liliu 'ae ngaahi kuonga, mo e ngaahi fa'ahita'u: 'oku ne 'ave 'ae ngaahi tu'i, pea 'oku ne fokotu'u 'ae ngaahi tu'i: 'oku ne foaki 'ae poto ki he kau poto, mo e 'ilo kiate kinautolu 'oku 'ilo loto. [H2452 **chokmah** ■]

HE FOAKI 'E IA 'A E BOTO KI HE KAU POTO + MO E 'ILO KIAKINAUTOLU 'OKU NAU 'ILO 'A E 'ILOSIA.

Semisi 1:5 Ka ai hamou taha 'oku masiva 'i he poto, ke kole 'e ia ki he 'Otua, 'aia 'oku ne foaki lahi ki he kakai kotoa pē, pea 'oku 'ikai valoki'i; pea 'e foaki ia kiate ia. [G154 **aiteo** ■] [G4678 **sophia** ■]

KOLE KI HE 'OTUA + PEA 'E FOAKI KIATE IA.

2 Kolinitō 13:1 Ko hono liunga tolu eni 'o 'eku 'alu atu kiate kimoutolu. "I he ngutu 'oe fakamo'oni 'e toko ua pe toko tolu 'e fakamo'oni 'ae lea kotoa pē." [G3144 **martus** ■]

'I HE NGUTU 'OE FAKAMO'ONI 'E TOKO UA PE TOKO TOLU 'E FAKAMO'ONI 'AE LEA KOTOA PĒ.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — ko e fakamo'oni 'e toko tolu, pea mo e fakamo'oni 'e taha: 'oku FOAKI 'e he 'Otua 'a e poto. 'Oku pehē 'e Solomone, 'oku foaki 'e Sihova 'a e poto. 'Oku pehē 'e Taniela, 'oku ne foaki 'a e poto ki he kau poto. 'Oku pehē 'e Sēmisi, kole ki he 'Otua, pea 'e foaki ia. 'Ikai fakatau 'aki ha pa'anga, 'ikai ako mei he kakai — na'e FOAKI. 'I he ngutu 'o e fakamo'oni 'e toko ua pe toko tolu 'oku fokotu'u mo'oni ai 'a e me'a: 'alu ki he Tokotaha Foaki.)

'AE MALU MO HONO FAKAHOKO

Shadow 1 Tu'i 3:12 Vakai, kuo u fai 'o tatau mo ia kuo ke lea ki ai: vakai, kuo u foaki kiate koe 'ae loto poto mo fa'a fakakaukau; ko ia kuo 'ikai ha tokotaha 'e tatau mo koe talu mei mu'a, pea 'e 'ikai tupu hake ha tokotaha ke tatau mo koe ki mui. [H995 **biyn** ■] [H2450 **chakam** ■]

KUO U 'OATU KIATE KOE HA LOTO POTO MO FAKA'ILO'ILO + 'OKU 'IKAI HA TAHA 'OKU HANGE KO KOE.

Shadow 1 Tu'i 10:24 ¶ Pea na'e kumi kia Solomone 'ae kakai kotoa pē 'o māmani, ke fanongo ki he'ene poto, 'aia na'e 'ai ki hono loto 'e he 'Otua. [H2451 **chokmah** ■] [H1245 **baqash** ■]

¶ PEA NA'E KUMI KIA SOLOMONE 'AE KAKAI KOTOA PĒ 'O MĀMANI + KE FANONGO KI HE'ENE POTO, 'AIA NA'E 'AI KI HONO LOTO 'E HE 'OTUA.

Fulfillment Mātiu 12:42 'E tu'u hake 'ae tu'i fefine 'oe feitu'u tonga 'i he fakamaau mo e to'utangata ni, 'o fakahalaia ia: he na'e ha'u ia mei he potu mama'o 'o māmani ke fanongo ki he poto 'a Solomone; pea vakai, 'oku 'i heni 'aia 'oku lahi 'ia Solomone. [G4119 **pleion** ■] [G4678 **sophia** ■]

NA'E HA'U IA MEI HE NGATA'ANGA 'O MĀMANI KE FANONGO KI HE POTO 'A SOLOMONE → KUO 'I HENI HA TAHA 'OKU LAHI HAKE 'IA SOLOMONE.

Fulfillment Luke 2:52 Pea tupulaki 'ae poto 'ia Sisu mo e lahi, pea na'e 'ofeina ia 'e he 'Otua mo e tangata. [G4678 **sophia** ■] [G4298 **prokopto** ■]

PEA TUPULAKI 'AE POTO 'IA SISU MO E LAHI + PEA NA'E 'OFEINA IA 'E HE 'OTUA MO E TANGATA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — na'e kole 'e Solomone, pea na'e FOAKI kiate ia 'a e poto, pea na'e ha'u 'a e fonua kotoa ke fanongo. Ko e ata ia. 'Oku lahi ange 'a e mo'oni: na'e tupu hake 'i he poto ha ki'i tama — na'a ne 'alu 'i he hala kotoa 'i he'ene tonu, mei he tama ki he kolosi — pea 'oku lea'aki fekau'aki mo ia, 'oku 'i heni ha taha 'oku LAHI AGE 'i he Solomone. Na'e ue mai 'e he poto 'a Solomone 'a e kuini mei he ngaahi konga mama'o taha 'o mamani; ko Kalaisi 'OKU KO e poto 'o e 'Otua, pea 'oku fufū 'iate ia 'a e KOLOA KOTOA. Ha'u 'o mama'o ange 'i he'ene ha'u, pea ke ma'u lahi ange

PĀ FAKA'OSI

Lea Fakatātā 4:18 Ka ko e hala 'oe angatonu 'oku tatau ia mo e ulo 'oe maama, 'aia 'oku 'āsili pe 'ene ulo 'o a'u ki he haohaoa 'oe 'aho. [H216 owr ■] [H734 orach ■]

KA KO E HALA 'OE ANGATONU 'OKU TATAU IA MO E ULO 'OE MAAMA + 'AIA 'OKU 'ĀSILI PE 'ENE ULO 'O A'U KI HE HAOHAAO 'OE 'AHO.

Kolose 1:9 Pea ko e me'a ko ia foki, talu 'ae 'aho na'a ma fanongo ki ai, 'oku 'ikai tuku 'ema hūfia 'akimoutolu, pea mo e holi ke fakafonu 'akimoutolu 'aki 'ae 'ilo ki hono finangalo 'i he poto kotoa pē mo e 'ilo fakalaumālie; [G4907 sunesis ■] [G4678 sophia ■] [G4137 pleroo ■]

KOE'UHI KE MOU FONU 'I HE 'ILO KI HONO FINANGALO + 'I HE POTO KATOAA MO HE 'ILO FAKALAUMĀLIE.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — ko eni ke tĕnaki 'a e founa kotoa ki 'api. 'Uluaki, 'a e totolo: 'oku ma'u fē 'a e poto? Kole ki he 'Otua, tangi ki mui 'iate ia, kumi ki ai hangē ko e siliva — pea kamata 'i he manavahē kia Sihova. Hoko atu, 'a e 'alu: ma'u ia, 'oua 'e li'aki ia, hakeaki'i ia; 'alu 'i he poto ki he fa'ahinga 'oku 'i tu'a, pea fakahā ia 'aki 'a e angavaivai. Hoko atu, 'a e fu'u lele mo e tau: 'oku lelei ange 'a e poto 'i he mālohi; 'oku 'ikai fakamāmani 'a e ngaahi mahafu; ko e ngutu mo e poto kuo foaki 'a ia 'e 'ikai lava ha fili ke fakafepaki'i; 'oku lava 'a e ngaahi folofola ke fakapotoi koe ki he fakamo'ui. Pea 'i he faka'osi, 'a e laine: ko Kalaisi, ko e mafai 'o e 'Otua mo e poto 'o e 'Otua, na'e ngaohi ke poto kiate kitautolu — na'e ma'u 'e Sihova talu mei mu'a 'o ta'engata — pea 'e ulo 'a e poto hangē ko e ngaahi fetu'u 'o ta'engata pea ta'engata. 'Oku ulo 'a e hala 'o e ma'oni'oni KE 'ĀSILI ANGE mo 'ĀSILI ANGE 'o a'u ki he 'aho haohaoa: 'oku 'ikai fakapo'uli 'a e 'alu ko eni 'i hono ngata'anga; 'oku fakaulo ange ia. 'Alu atu, pea ulo.)

SIVI AKO

1. Sĭmisi 1:5 — Ka ai hamou taha 'oku masiva 'i he poto, ke kole 'e ia ki he 'Otua, 'aia 'oku ne foaki lahi ki he kakai kotoa pē, pea:

- a) pea 'oku 'ikai valoki'i
- b) 'oku 'ikai fakahela
- c) 'oku 'ikai ngalo

2. Ko e Palovepi 4:7 — Ko e poto ko e me'a 'oku fungani hake ia; ko ia:

- a) ma'u 'i he 'ilo loloto
- b) ma'u 'ae poto
- c) ma'u 'ilo

3. Ekelesiaste 9:15 — Ka ko eni, na'e 'ilo 'i ai 'ae tangata masiva mo poto, pea ko e me'a 'i he'ene poto:

- a) 'oku ne kaka hake ki he kolo 'oe kau mālohi
- e) na'e manuki'i ia, pea ta'efanongoa'i 'ene lea 'ne fakahaofi 'ae kolo

4. Luke 21:15 — He te u foaki kiate kimoutolu 'ae ngutu mo e poto, 'e 'ikai fa'a tali pe ta'ofia 'e homou ngaahi fili kotoa pē:

- a) tali pea talangata'i
- b) fakafisi pe ikuna'i
- 'e 'ikai lava 'o fakafepaki'i pe ta'ofi

5. Semisi 3:17 — Ka ko e poto 'oku mei 'olunga 'oku fuofua

- a) melino, pea toki ma'a
- b) fuofua ma'a, pea fakamelino

c) angavaivai, pea toki ma'a

6. Palovepi 8:22 — Na'e ma'u au 'e Sihova 'i he kamata'anga 'o hono hala,

a) pe na'e kei 'ikai fokotu'u 'a mamani

'i mu'a ange 'i he'ene ngaahi ngāue 'i mu'a

c) mei he ta'engata

7. 1 Kolinito 2:7 — Ka 'oku mau lea 'aki 'ae poto lilo 'oe 'Otua 'i he ngāue fufū, 'aia na'e tu'utu'uni 'e he 'Otua 'i he te'eki ai tu'u 'a māmani:

a) ki he fakamo'ui

b) ki he fakafiemālie kotoa pē

c) ko hotau lelei'anga

KĪ 'O E TALI: 1-a, 2-b, 3-c, 4-c, 5-b, 6-b, 7-c

'E LAHI HONO VAHEVAHE 'O E AKO KO 'ENI

KO E FOUNGA 'OKU 'OMAI AI 'A E MAAMA 'E HE 'ATA: NA'E FOAKI 'A E POTO KIA SOLOMONE, PEA NA'E FEINGA 'A MĀMANI KOTOA KE FANONGO KI AI (1 TU'I 10:24); NA'E HA'U 'A E TU'I FEFINE MEI HE NGA'HI FEITU'U MAMA'O TAHA, PEA 'OKU 'I HENI HA TAHA 'OKU LAHI ANGE 'I SOLOMONE (MĀTIU 12:42) — PEA KO E TOKOTAHA LAHI ANGE KO IA, KO IA PĒ 'A E POTO 'O E 'OTUA (1 KOLINITO 1:24), KUO TEUTEU KI HONO AKO PĒ 'E IA.

KO E FOUNGA 'OKU FAKAMATALA'I AI 'E HE FUAKAVA FO'OU: NA'E FEKAU'I 'A E PĒPĒ KE KUMI KI HE POTO 'O HANGĒ KI HA NGA'HI KOLOA KUO FUFŪ (PALOVEPI 2:4); 'OKU FAKAHĀ 'E HE 'APOSITOLO 'A E FEITU'U NA'A NAU TOKOTO AI — 'A IA 'OKU FUFŪ AI 'A E NGA'HI KOLOA KOTOA PĒ 'O E POTO MO E 'ILO (KOLOSE 2:3) — 'OKU IKU 'A E KELI KI HA TOKOTAHA.

'OKU MAHU'INGA 'AE NGA'HI LEA: KO E KAMATA'ANGA 'I HE PALOVEPI 1:7 KO E RESHIYTH (H7225 — 'AE 'ULUAKI, 'AE TU'U KI MU'A), PEA KO E KAMATA'ANGA 'I HE PALOVEPI 9:10 KO E TECHILLAH (H8462 — HA KAMATA'ANGA); PEA KO E POTO KO E ME'A TEFITO IA — KO E RESHIYTH FOKI (PALOVEPI 4:7) — PEA NA'E MA'U 'E SIHOVA 'AE POTO 'I HE RESHIYTH 'O HONO HALA (PALOVEPI 8:22) — FAKATOKANGA'I PE KO E FĒ 'AE LEA 'OKU TU'U 'I HE FĒ POTU, PEA KO E HĀ HONO 'UHINGA.

KO HONO A'U ATU KI HE TA'ENGATA: NA'E FOKOTU'U 'A E POTO TALU MEI MU'A (PALOVEPI 8:23), PEA NA'E TU'UTU'UNI 'A E POTO FUFŪ KI MU'A KE FAI MA'ATE 'ETAU LĀNGILANGI (1 KOLINITO 2:7), PEA KO KINAUTOLU 'OKU POTO TE NAU ULO 'O HANGĒ KO E NGA'HI FETU'U 'O TA'ENGATA PEA TA'ENGATA (TANIELA 12:3).

HALA KEHE: 'OKU TU'U 'A E ONGO POTO 'I HE VAHE PĒ TAHA — 'A E POTO MEI 'OLUNGA, 'OKU MU'A MA'A, MO HA POTO FAKAMAMANI, FAKAKAKANO, FAKATĒVOLO (SĒMISI 3:15-17) — ONGO MATAVAI, ONGO FUA — KUMI KI AI.

FAKAHĀ NGOFUA: KO E LEA "MA'U" 'I HE PALOVEPI 3:13 MO E LEA "MA'U" 'I HE PALOVEPI 8:35 KO HA FO'I LEA HEPELŪ PE TAHA (H6329 PUWQ — KE TOHO MAI) — KO E TANGATA 'OKU NE TOHO MAI 'A E 'ILO 'I HE 'AHO TAKI TAHA KO IA TATAU PE 'OKU NE TOHO MAI 'A E MO'UI, MO E 'OFA 'A SIHOVA, 'I HE TAIMI FAKA'OSI.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Revised West Version (Public Domain) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0);

Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).